

25 april 1916

Berlijn, 24 april. Officieel. Bijna algemeen heerste er aan het front levendiger bedrijvigheid in het vuren dan in de laatste dagen. Op verschillende punten vonden met succes bekroonde ondernemingen van Duitse patrouilles plaats. Ten zuiden van St.-Elooi is een Engelse afdeling door ons vuur teruggeworpen.

Parijs, 24 april. Communiqué van hedenmiddag:

In België hebben eskaders Franse vliegtuigen op de 23e dezer en in de nacht van 23 op 24 dezer tweemaal het station Vijfwegen beschoten, ten oosten van het bos van Houthulst. Dertig en achttien granaten van groot kaliber, waarvan er vele het doel bereikten, zijn achtereenvolgens op de stationsgebouwen geworpen. Alle Franse vliegtuigen zijn ongedeerd teruggekeerd.

Beschiëting van de Belgische kust.

Men meldde ons gisteren namiddag uit Vlissingen:

De Belgische kust is tussen 3 en 4 uur vanmiddag hevig gebombardeerd van zee uit. De oorlogsschepen waren door kijkers zichtbaar. Dikke rookbanken hingen aan de horizon. Daartussen waren goed zichtbaar witte wolken van barstende projectielen. De vlammen uit de kustbatterijen waren ook zichtbaar.

Van andere zijde meldde men ons gisteren uit Vlissingen:

Nadat in de afgelopen nacht velen door hevig schieten in hun slaap waren gestoord en het springen van granaten goed zichtbaar was, werd na een vrij stille morgen hedenmiddag opnieuw een ongekend hevig schieten waargenomen van bijzonder lange duur. De schoten

volgden elkaar bijna zonder ophouden op. Honderden op de boulevard zagen zelfs bij dag de lichtstralen der projectielen.

Militaire strafvordering in België.

Onze correspondent te Havre meldt:

Bij besluit van koning Albert der Belgen zijn de artikelen 15, 16, 17 en 18 uit het wetboek van strafvordering voor het leger te lande, uitgevaardigd bij besluit van de souvereine prins van de Verenigde Provinciën der Nederlanden, gedagtekend 20 juli 1814 en toepasselijk gemaakt op de Belgische troepen bij besluit van 21 augustus van hetzelfde jaar, afgeschaft.

Bij de artikelen 15 tot 18 uit het wetboek van strafvordering voor het leger te lande, van 1814, wordt aan de gestrafte militair het vermogen toegekend klacht in te dienen tegen de overste die de straf oplegde en te vragen dat de zaak zou onderzocht worden door de krijgsraad of door het krijgsgerechtshof volgens de graad van de betrokken overste.

Deze rechtspleging levert, zelfs in vreedestijd, zo vele en zulke ernstige bezwaren op, dat de extraparlamentaire commissie, die eertijds belast werd een ontwerp van wetboek voor militaire strafvordering voor te bereiden, onder haar leden het eens was om de afschaffing ervan voor te stellen. Haar verslaggever zegde namelijk het volgende:

“Deze instelling die noch in het Duitse, noch in het Franse leger gevonden wordt, heeft geen reden van bestaan in een land als het onze, waar al de daden van het openbare leven door pers en volksmening aan de toets van een grondige kritiek worden onderworpen, waar de reglementen aan de militair die meent

benadeeld te zijn het recht geeft zijn klachten tot bij de koning in te dienen, waar hij ze ook, door middel van verzoekschrift, voor de wetgevende macht kan brengen, en waar alle misbruik van gezag streng beteugeld wordt.

“Overigens, welk beroep ook tegen de beslissing van een overheid handelend in het domein van haar bevoegdheid zou geen beschuldiging moeten meebrengen tegen deze overheid. Door de militair te dwingen de houding aan te nemen van een klager die zijn overste beschuldigt stelt men hem in een moeilijke en nadelige toestand aan dewelke hij misschien ver was te denken.

“Deze toestand is nochtans met het stelsel innig verbonden, in zulke mate dat, in geval van mislukking voor de beoordelaar der klacht, de officier zich blootstelt op non-activiteit gesteld te worden.”

Londen, 24 april. Heden enige werkzaamheid met mijnen bij Nieuwkapelle. Wederzijdse werkzaamheid van de artillerie bij het kanaal van Ieper naar Komen en bij Hooge.

Bij Ploegsteert is een vijandelijk vliegtuig door geschutvuur afgeschoten. De bestuurder en de waarnemer zijn dood.

Op de Belgische kust.

Berlijn, 25 april. Officieel: Op de ochtend van 24 april verschenen voor de Vlaamse kust talrijke Engelse strijdkrachten die uit monitors, torpedojagers en grotere en kleinere stoomschepen bestonden. Zij zochten blijkbaar mijnen en legden ook blijkbaar boeien uit, om plaatsen voor een bombardement aan te duiden. Drie van onze in Vlaanderen liggende torpedoboten voeren herhaaldelijk uit om de monitors, torpedojagers, enz. aan te vallen, dreven hen terug en belemmerden hen in het voortzetten van hun

werk. Ondanks hevige tegenwerking, bleven onze torpedoboten onbeschadigd. De Engelse zeestrijdkrachten verlieten de Vlaamse kust weer.

Men meldt ons uit Oostburg:

Tot tweemaal toe had gisteren namiddag, om half vier en om vijf uur, een beschieting op de Noordzee plaats voor de haven van Zeebrugge, tussen Engelse en Duitse oorlogsschepen. Of men elkander schade berokkend heeft, kon men niet waarnemen. Aan de rook te oordelen, namen er 6 Engelse schepen en 3 Duitse aan deel.

Men meldt ons uit Cadzand:

Gisteren, maandagnamiddag, omstreeks drie uur verschenen voor de Belgische kust Engelse kruisers, naar men gist een zestal. Een drietal Duitse schepen verlieten daarop de haven van Zeebrugge.

Nadat een 100-tal schoten waren gelost, trokken de Duitsers zich in de haven van Zeebrugge terug, terwijl de Engelsen voor de kust bleven kruisen. Omstreeks 5 uur vertoonden de Duitse schepen zich opnieuw buiten de haven waarop het vuren weer een aanvang nam. Nadat dus weer een aantal schoten waren gelost gingen de Duitse schepen weer in de haven. Of er schepen van de een of andere zijde werden getroffen heeft men niet kunnen vaststellen. Sommigen beweren dat er op Zeebrugge haven werd geschoten, maar dat staat geenszins vast. Tot omstreeks 7 uur bleven de Engelse schepen voor de kust kruisen waarop zij in noordwestelijke richting verdwenen. Toen zag men de Duitse schepen terug naar buiten komen, welke langs de kust voeren in de richting van Oostende. Men meent, dat ook uit de Duitse kuststelling geschoten is. Hoewel

het mooi weer was, was het op het water nevelachtig, zodat het uitzicht belemmerd werd.

Ook heden, dinsdagmorgen, tussen vijf en zes uur werden schoten gehoord vanuit zee.

26 april 1916

In Zeeuws-Vlaanderen is gisteravond om 7 uur een Zeppelin waargenomen die boven Belgisch gebied snel in westelijke richting stevende.

Londen, 25 april. De admiraliteit meldt: in de ochtend van de 23^e april hebben Engelse vliegtuigen, ofschoon het zeer ongunstig weer was, een bomaanval gedaan op het vijandelijk vliegkamp te Mariakerke. Er werd hevig op de Engelse machines geschoten, maar zij slaagden erin behouden terug te keren. Voor zover men heeft kunnen waarnemen, werden goede resultaten verkregen. Een van onze vechtmachines viel een vijandelijk vliegtuig aan en dreef het naar beneden. Toen men de vijandelijke machine het laatste zag, was zij dicht bij de grond en zonder controle.

De volgende morgen werd op hetzelfde doel een tweede aanval uitgevoerd in samenwerking met onze Belgische bondgenoten. Er werden een groot aantal bommen neergeworpen. Alle machines werden beschoten, maar de Engelsen hebben geen verliezen geleden. Er schijnen zeer goede resultaten te zijn bereikt.

In de loop van dezelfde dag (24 april) heeft een Engels vliegtuig ongeveer 5 mijl voor Zeebrugge een vijandelijk vliegtuig aangevallen. De vijandelijke bestuurder werd gedood, de machine viel, de bestuurder werd eruit geslingerd terwijl zij nog 3000 voet

boven de zeespiegel was, het vliegtuig werd tegen het watervlak verpletterd en zonk.

Berlijn, 26 april. Officieel: Vliegtuigen van onze marineafdelingen in Vlaanderen hebben op 25 april 's ochtends vroeg de havenwerken, de verdedigingswerken en het vliegveld van Duinkerken met goede uitwerking bestookt. Ze zijn alle behouden teruggekeerd.

De reeds gemelde voorpostengevechten voor de kust van Vlaanderen op 24 april zijn op 25 april voortgezet. Daarbij is door onze zeestrijdkrachten een Engelse torpedojager zwaar beschadigd. Een hulpstoomboot is in de grond geboord. Haar bemanning is gevangen te Zeebrugge aangebracht. Onze strijdkrachten zijn ook van deze ondernemingen onbeschadigd teruggekeerd. De vijand heeft zich weer van de kust van Vlaanderen teruggetrokken.

Men meldt ons uit Terneuzen:

Vanochtend om half vijf zag men hier twee Zeppelins uit de richting van de zee komen. Ze vlogen over Belgisch grondgebied in oostelijke richting.

27 april 1916

Parijs, 26 april. Middagcommuniqué:

Vanochtend om drie uur heeft een Frans vliegtuig, met een kanon gewapend, bij Zeebrugge, op 400 meter boven de zee, een Zeppelin aangevallen en er 19 brandgranaten op afgeschoten. De Zeppelin scheen getroffen te zijn.

Terzelfder tijd heeft een ander met een kanon voorzien Frans vliegtuig verscheidene schoten gelost op Duitse torpedoboten, die ook zijn getroffen.

Men meldt ons nader uit Oostburg: Niet twee maar drie Zeppelins zijn gisterenmorgen hier waargenomen. Ze kwamen vermoedelijk van de Engelse kust. Gisterenmiddag half 2 werd aan de Belgische kust weer op vliegtuigen geschoten.

De Belgische minister van oorlog heeft besloten de pet der soldaten van het veldleger te vervangen door een kakikleurige politiemuts.

28 april 1916

Londen, 27 april. De officiële mededeling van hedenavond luidt aldus:

Gisteravond viel de vijand, na een bombardement, gevolgd door de ontploffing van een mijn, onze loopgraven bij heuvel 60 aan, maar hij werd teruggeworpen.

Onze loopgraven ten westen van Zillebeke, ten noordoosten van heuvel 60, en de batterijen achter het front, zijn tussen 6 uur na de middag en middernacht zwaar beschoten. Een aanval op St.-Elooi is afgeslagen. Heden werkzaamheid van de vijandelijke artillerie tegen de loopgraven ten zuidwesten van St.-Elooi.

30 april 1916

Men meldt ons van de Vlaamse grens:

Het is hier stil, kalm, rustig. De zenuwachtigheid, die zich voor een paar weken van de boeren had meester gemaakt, heeft plaats gemaakt voor het volste vertrouwen. Daartoe hebben de militaire maatregelen meegewerkt, zo krachtdadig getroffen door de regering. Langs de Belgische grensstreek is weinig of geen beweging te bespeuren. Boven Knokke hangt een grote worst, de observatieballon; hij het Zwin staan Duitse zoeklichten. Het

smokkelen neemt af met de dag en is bijna onmogelijk geworden. Tabak en sigaren mogen met toestemming van de Nederlandse overheid de grens over.

De Zeeuws-Vlamingen leven totaal afgescheiden van de West- en Oost-Vlamingen. Tussen de Belgische en de Nederlandse grenzen heeft de “duiveldraad” mijlen gelegd. Die draad maakt niet meer zoveel slachtoffers als in het begin.

De landman heeft geleerd hem te schuwen. Af en toe vindt men er nog een ongelukkig haasje aan hangen ...

Het koolzaad staat prachtig in bloei. Als de zon er op schijnt, liggen daar reusachtige gouden velden. Dit jaar zal echter de Staats-Vlaming zich bijzonder toeleggen op de bietenteelt, speculerend op de schaarste van suiker.

Dezer dagen zal een schip met aardappelen Sluis verlaten, met Brugge als bestemming. Zo zullen honderden zakken in België komen, waar het gebrek aan aardappelen groot is. De eerste maal is het dat dergelijke uitvoer is toegestaan. Het schip zal worden gesleept tot aan de Belgische grens, waar de Duitsers de aardappelen tegen klinkende munt zullen overnemen.

1 mei 1916

Parijs, 29 april. Avondcommuniqué: De dag heeft zich gekenmerkt door artilleriegevechten, vooral op het front in België en Argonne.

Londen, 30 april. Officieel: Heden heeft de vijandelijke artillerie buitengewone werkzaamheid getoond tegen onze loopgraven ten westen van de weg van Ieper naar Pilkem.

Londen 30 april. Officieel. Verdere gasaanvallen van de Duitsers zijn afgeslagen.

Gisteravond hebben zij een aanval gedaan op de loopgraven van Fricourt, terwijl zij ten noorden van Mesen en Wulvergem om 1 uur in de nacht over een front van twee kilometer gas loslieten. Daarop volgde een infanterieaanval. Een vijandelijke afdeling, die op één punt onze loopgraven binnengedrongen was, werd er onmiddellijk weer uit geworpen door een tegenaanval met handgranaten. Tegelijkertijd viel de vijand na voorbereiding door de artillerie het Hollandse veer aan. Ook deze aanval werd verijdeld en wel door het vuur van onze machinekanonnen.

2 mei 1916

Londen, 1 mei. Officieel. Wederzijdse werkzaamheid van de artillerie bij het kanaal van Ieper naar Komen en ten noorden van Ieper.

De strijd bij St.-Elooi.

Over de strijd bij St.-Elooi schrijft Max Osborn in de Vossische Zeitung:

De hoek, die de Engelsen uitgezocht hadden om door een aanval hun Franse bondgenoten hun hulpvaardigheid te tonen, was handig gekozen. Het is de plek, waar de naar het oosten teruggebogen boog van Ieper in onze stelling haar zuidelijkste einde bereikt en waar nu tussen Ieper en Armentières het Duitse front een nieuwe boog, nu in westelijke richting, beschrijft. Het is een onregelmatige halve cirkel, waarvan de basis van de loopgraaf ten westen van Hollebeke tot westelijk Waasten gerekend, ongeveer zeven kilometer lang is. Een weinig meer westelijk wordt de boog in zijn

gehele lengte van het noorden naar het zuiden door de weg Ieper-Armentières gesneden, die door de verwoeste nesten Wijtschate en Mesen loopt. Op de plek, waar deze weg door de voorste Duitse linie gaat en waar tegelijkertijd de weg naar het zuidoosten over Oosttaverne naar Rijsel afbuigt, ligt St.-Elooi.

Hier begonnen de Engelsen. Ze hebben misschien een dubbel doel gehad. Ten eerste zochten zij een tactische verbetering van hun positie bij St.-Elooi. Zijzelf liggen hier in de diepte, terwijl de eerste Duitse linie over een golving van de bodem loopt. Gelukte het hun deze in hun bezit te krijgen, dan konden zij het land ten zuiden en zuidoosten daarvan overzien. De Kemmelberg ligt echter nog altijd zes kilometer van daar en bij het nevelachtige weer dat in Vlaanderen de regel is, is de waarneming van de top en uit de kabelballon, die zij daar graag laten opstijgen vaak gebrekkig. De rug van St.-Elooi zou de vijand daarom belangrijk voordeel hebben gebracht. De Noordduitse troepen, die daar lagen hebben dit echter verhinderd.

In het eerste ogenblik scheen het, alsof de Engelsen daar een succes zouden behalen. De 27^e maart 's morgens om 5 uur 20 klonk op het kruispunt van de genoemde wegen een ontzaglijk geknal. De ontploffing was zo geweldig, dat de aarde scheen te barsten. Eerst wist men niet wat er gebeurd was. Toen de ontzaglijke rookwolken weggedreven waren, kon men zich oriënteren. De Engelsen hadden een uitgestrekte en zorgvuldig aangelegde mijn laten springen. Door hun ligging in de diepte hadden zij zonder moeite een lange mijngang in de heuvel kunnen boren, waarop de onzen stonden. Van daar uit hebben zij waarschijnlijk naar rechts en links een onderaardse galerij aangelegd, die de ontzaglijke lading bevatte. Vijf woeste kraters gapen na de ontploffing. Twee onmiddellijk naast elkaar, vlak ten oosten van de weg naar Oosttaverne. De

derde, de grootste van alle, ongeveer zestig meter in doorsnede, onmiddellijk westelijk van deze weg, een ingang tot de onderwereld van afgrijselijk aanzien. De vierde verder westelijk, aan de oostrand van de weg naar Wijtschate. Deze vier lagen binnen de Duitse stellingen. Alleen de vijfde in de verlengde lijn van de andere nog meer naar het westen, buiten ons front, dat even tevoren naar het zuidwesten afwijkt. Deze lag dus tussen de Duitse en de Engelse linies.

Over een uitgestrektheid van 350 meter was de bodem van Vlaanderen met ontzettend geweld open gescheurd. Alles in de buurt was omgewoeld, dicht geworpen en in een reeks van kraters veranderd. Ik zie van mijn waarnemingspunt dit wilde schouwspel. Een verward gebroekel van aarde met diepe afgronden van kuilen. De randen van de kraters liggen tegen elkaar. St.-Elooi zelf in de diepte daarachter is niet te bespeuren. Daar zal ook wel niet veel van over zijn. Treurig staart uit het noordwesten de stukgeschoten kerktoren van het dorp Vormezele.

Voor de kraterreeks, meer naar ons toe, is ook weer alles een wild bruin mengelmoes. Granaatkuil na granaatkuil. Tot de morgen van de 27^e was dit groen, welig groeiend weiland. Nu is het een zeef, niets anders, want in aansluiting aan de ontploffing richtte de vijand die dag een wild roffelvuur op het gebied naast en achter de kraters. Het was een ontzettende morgen. Onze troepen, die in de vernielde loopgraven stonden, hadden zware verliezen geleden. Het dolzinnige gordijnvuur verhinderde iedere toegang. Het gelukte de vijand met zijn ook van andere slagvelden wel bekende elitetroepen, de stootdivisie, zoals onze mannen die noemen, in de kraters binnen te dringen en deze te bezetten. Door overrompeling met kruut en dynamiet en door overmacht hadden de Engelsen een stuk Duitse stelling driehonderd vijftig meter breed en

tweehonderd vijftig meter diep in handen gekregen. Verder kwamen ze niet, ondanks alle inspanningen.

Ze zouden zich echter niet lang in het bezit daarvan verheugen. De herovering was buitengewoon moeilijk. De omgewoelde grond, die door hevige regen in een bodemloze modderlaag veranderd was, scheen het haast onmogelijk te maken vooruit te komen. Eerst volgde een periode van op en neer golven. In de nacht van de 29^e op de 30^e maart bracht een aanval met handgranaten de eerste oostelijke trechter weer in ons bezit. De volgende dag werd een stuk van de westelijk daaraan grenzende loopgraaf teruggenomen. In de morgen van de 3^e april was de vijand echter weer in de trechter. Toen kwam de morgen van de 6^e april. Deze zou in een grote slag de herovering van de gehele stelling brengen. Met bovenmenselijke inspanning werden de voorbereidselen getroffen, de toenaderingswegen aangelegd. Ten oosten en ten westen van de weg naar Oosttaverne begon de aanval. In verschillende linies gerangschikt stonden de stormtroepen gereed. Zij wachtten op het sein. Zij wachtten in de schemering, terwijl om half vijf 's morgens een hevig vuur op de vijandelijke linie het spel opende. Een half uur duurt dit. Nog terwijl het woedt, sluipen, kruipen de onzen voorwaarts. Op de minuut om vijf uur zwijgt het vuur en begint de onweerstaanbare storm.

In frontaanval gaat het tegen alle vier de kraters. In weinige minuten zijn de kraters twee, drie en vier, van het oosten af gerekend, door de Nederduitsers genomen. Alleen bij nummer één komt de aanval tot staan. Daar krijgen de aanvallers van het noordoostelijk gelegen vijandelijke steunpunt Vier Huizen, hevig geweervuur, dat eerst door de artillerie moet onderdrukt worden. Dan wordt ook deze krater genomen. De vijand vlucht. Granaatkartetsvuur voegt de naar St.-Elooi snellenden nog lelijke

verliezen toe. De onzen werken als duivels. Snel halen zij machinegeweren in de veroverde kraters. Zij stellen die op en richten zich op de verdediging in. De Mecklenburgers, Sleeswijk-Holsteiners, Hanseaten en Pommeren zijn meester van de toestand.

's Morgens van de 6^e april is de oude linie hersteld en zijn de kraters in het bezit der Duitsers. Het is misleiding, zoals steeds weer aan vijandelijke zijde beweerd wordt, dat de Engelsen een der kraters in handen hebben. Daarmee is namelijk de vijfde bedoeld, die tussen de stellingen voor ons front ligt, en ons in het geheel niet aangaat.

3 mei 1916

Berlijn, 3 mei. Ten westen van Diksmuide drongen Duitse afdelingen, in aansluiting op een vuuroverrompeling, in de Belgische linie. Zij namen enige dozijnen manschappen gevangen.

4 mei 1916

Donderdag 4 mei 1916 – avondeditie

Men meldt ons:

Gisteren namiddag is er uit de richting van Westende en de IJzer zwaar kanongebulder gehoord, dat tot 9 uur 's avonds aanhield. Heden, donderdagsmorgen, is er tussen half vier en half zes ook weer uit dezelfde hoek op roffelvuur gelijkend kanongebulder vernomen.

Spionage op het oorlogsterrein.

In de Evening Standard vertelt A. R. Williams enige belangwekkende geschiedenissen omtrent de spionage op het oorlogsterrein aan het westelijk front. Het is natuurlijk zeer moeilijk over een zo uitgestrekt

front, dat bovendien door zo dicht bevolkte streken loopt, bewoond door lieden die tot allerlei nationaliteiten behoren, nauwkeurig op de bewegingen van iedereen te letten. In iedere stad en in ieder dorp komen dan ook spionnen voor, die die plaats tot terrein van hun werkzaamheid hebben gekozen. Er is in België ook nog een klein deel der bevolking dat pro-Duits is en dat deel helpt de spionnen en geeft daardoor de Fransen, Engelsen en de loyale Belgen handenvol werk.

Daar waar militairen en burgers voortdurend in nauwe aanraking met elkaar komen, kan iedere vluchteling, melkverkoper, marktkoopman – of ieder van zijn klanten – koetsier of koffiehuisbezoeker een spion zijn en onopgemerkt zijn bedrijf uitoefenen. De vijand maakt ook van honden en duiven gebruik. Vooral honden werden zo vaak als overbrengers van berichten gebezigd, dat het legerbestuur tenslotte er toe is overgegaan, om iedere loslopende hond te laten neerschieten. Vooral de artilleriestellingen zijn het doel van de meeste spionnen.

Op zekere dag verscheen er een landbouwer met een ploeg, zonder dat men wist waar hij vandaag kwam en begon een veld dat slechts één veld van een batterij af lag te beploegen. Hij deed dit werk als een geoefend landbouwer en de Engelse soldaten namen geen notitie van hem. Hij ploegde dat veld af. Achter de akker, waar de batterij onzichtbaar was opgesteld lag een groot onbewerkt veld. Op zekere avond, tegen het invallen van de schemering, verscheen een eenzame landarbeider met zijn gereedschap in dat veld en begon het te ploegen. Hij ging eerst weg toen het helemaal donker was.

De volgende ochtend, bij het krieken van de dag, verscheen er een Taube vlak boven de batterij en liet er rookbommen op vallen. Onze

vliegers stegen op en verjoegen de Taube, maar spoedig daalde een van hen en bracht de batterijcommandant verslag uit. Hij had namelijk het volgende gezien: twee voren in het aangrenzende veld, die samen een V vormden, wezen precies de plaats aan waar de batterij lag. Voor die dag verstreken was, had de Duitse zware artillerie die vernield. Met zulke mogelijkheden heeft men rekening te houden.

5 mei 1916

Berlijn, 4 mei. Officieel: Van verscheidene vijandelijke vliegtuigen, die vanochtend op Oostende bommen wierpen, maar alleen het koninklijk paleis troffen, is er een in een luchtgevecht bij Middelkerke neergeschoten. De inzittende Franse officier is dood.

Londen, 4 mei. Officieel. Nieuwe gevechtswerkzaamheid op verschillende punten.

Bij Hoge hebben wij door een mijnontploffing de ondergrondse werken van de tegenstander beschadigd. Vandaag niet anders dan werkzaamheid van de artillerie.

Het Belgische leger.

Onze Belgische correspondent te Havre meldt:

Er zijn over het Belgische leger heel wat onjuiste dingen geschreven. De tegenwoordige toestand kan in enkele woorden samengevat worden: dank zij de onvermoeibare geestkracht van baron de Broqueville is het Belgische leger thans sterker dan ooit. De slag aan de IJzer heeft de belangrijke rol, die het Belgische leger in de loop van de oorlog gespeeld heeft, in het licht gesteld. (Wij hebben daaromtrent herhaaldelijk, ook uit de (Belgische) Legerbode,

mededelingen opgenomen. Redactie). Zij, die zestien maanden geleden het Belgische leger in lompen hebben kunnen zien, zonder uitrustingsstukken, met nauwelijks het nodige om de manschappen te wapenen, die de hevige gevechten (aan de IJzer, enz.) overleefd hadden, moesten twifelen, of het wel in staat was zich in zijn stellingen te handhaven. De herleving van dit leger onder zo moeilijke omstandigheden zal ooit in de militaire geschiedenis beschreven worden. Het gevoel, dat overheerst wanneer men aan het front komt, is er een van bewondering, niet slechts voor de taaiheid van onze manschappen, die liever felle ontbering verdragen hebben dan de strijd op te geven. Maar tevens voor de energie van baron de Broqueville en het werk, dat hij met het grote Belgische hoofdkwartier voltooid heeft.

Het leger, dat men thans ziet, bestaat uit jonge, gezonde, vrolijke soldaten. Hun vrolijkheid is wel een beetje ernstig. Wat te begrijpen is, maar zij sluit het vaste vertrouwen geenszins uit. De in lompen gehulde soldaten van vroeger dragen keurig het kakiuniform; hun uitrusting is tot in de puntjes verzorgd. Ze hebben ruimschoots munitie, machinegeweren, autokanonnen, vliegtuigen, veldstukken, houwitsers en zware artillerie. Zodat men kan zeggen, dat ons leger na 20 maanden oorlog, ondanks de verliezen die het geleden heeft, ook aan materieel, thans onvergelijkkelijk veel beter voorzien is van manschappen, beter aangevoerd, beter uitgerust dan op het ogenblik dat de oorlog uitbarstte.

Wat de geest van de Belgische soldaat betreft, die is voortreffelijk. Men krijgt de indruk van kalme, zelfverzekerde kracht. De soldaten zijn geduldig en volhardend.

Het Belgische leger houdt 35 km front bezet van Nieuwpoort tot Boezinge, langs de IJzer, de Ieperlee en het kanaal van Ieper. Dit

front is daarom zo belangrijk omdat de kortste wegen naar Duinkerken en Calais er doorheen gaan.

Infanterie, cavalerie, artillerie en genie, allen hebben deelgenomen en nemen deel aan de bewaking van de IJzer; ze worden krachtig door onze luchteskaders geholpen. Het Belgische leger vervult zijn rol in bescheidenheid, want de zo sobere communiqués maken nauwelijks af en toe van het optreden van het Belgische leger gewag. Wij herinneren tenslotte aan de eervolle rol, die de Belgische troepen korte tijd geleden in samenwerking met de Engelsen voor St.-Elooi vervuld hebben.

6 mei 1916

Men meldt ons van de Vlaamse grens:

Het vliegtuig, dat bij Cadzand in het zogenaamde Zwin is neergekomen, was een Engels. In de avond van 3 dezer was order gekomen, dat men achter het front met een 40-tal vliegtuigen moest opstijgen om Zeebrugge te bombarderen en zo mogelijk ook de kustbatterijen. Zodra ze boven dit gebied vlogen, werden ze fel beschoten, wat niet verhinderde dat zij veel bommen neergooiden. Ook de gedaalde Engelse vlieger had er een menigte gegooid.

Door het hevige schieten en de duisternis is hij verdwaald boven de Noordzee en hij vloog tot voor Vlissingen, waar hij door de marine beschoten werd, waarop hij terugkeerde. Hij bemerkte echter, dat zijn motor warm liep en was gedwongen een noodlanding te maken. Hij zag in het ochtendlicht verschillende Nederlandse vlaggen en besloot te landen, maar bemerkte, toen hij gedaald was, dat hij zich nog op Belgisch grondgebied bevond. De Duitse grenswacht schoot op hem, maar hij wist op Hollands gebied te vluchten. Hij trachtte nog zijn vliegtuig in brand te steken, doch

slaagde hierin niet. De Duitsers schoten toe, om hem gevangen te nemen; hij sprong toen te water en waadde verder, tot hij door onze grenswacht gevangen werd genomen.

In het vliegtuig bevonden zich nog een aantal bommen, welke hij niet heeft kunnen weggooien. De geïnterneerde vlieger is afkomstig uit Londen.

Berlijn, 6 mei. Officieel: Ten zuiden van Waasten heeft de onderofficier Franke een Engelse tweedekker neergeschoten en stelde daardoor zijn 4^e vijandelijke vliegtuig buiten gevecht. De keizer heeft ter erkenning van de verrichtingen van de bekwame vlieger deze tot officier benoemd.

8 mei 1916

Lucht- en zeegevechten.

Berlijn, 7 mei. Officieel: Voor de kust van Vlaanderen is eergistermiddag een vijandelijk vliegtuig in een luchtgevecht, onder medewerking van een van onze torpedoboten neergeschoten. Naderende Engelse oorlogsschepen hebben de redding van de inzittenden verhinderd.

Verder heeft een van onze torpedoboten gisteren voor de Vlaamse kust een onbeschadigd Engels vliegtuig buitgemaakt en de twee vliegerofficieren gevangen genomen.

9 mei 1916

Het wekelijks Belgisch communiqué van 1 tot 7 mei luidt:

De afgelopen week werd gekenmerkt door een grotere bedrijvigheid van de vijand tegen het Belgische front.

In de nacht van 29 op 30 april trachtten de Duitsers een aanval te doen tegen de loopgraven aan de IJzer ten westen van Oudekapelle. Deze aanval werd met geweervuur afgeslagen, waarbij de Belgen enige krijgsgevangenen maakten.

Van 30 april tot 5 mei heeft de artillerie zich zeer bedrijvig getoond.

Na een uiterst hevig bombardement zijn de Duitsers er in geslaagd voet te krijgen in onze stellingen ten noorden van Diksmuide, op de rechteroever van de IJzer. Ze werden er echter onmiddellijk weer uit verdreven met achterlating van verscheidene gewonden, waaronder een officier. Gedurende deze dagen heeft onze artillerie van elk kaliber de verdedigingswerken van de vijand om Diksmuide geheel omgewoeld.

Berlijn, 9 mei. Officieel: Bij een verkenningstocht hadden twee van onze torpedoboten ten noordoosten van Oostende op de ochtend van 8 mei een kort gevecht met 5 Engelse torpedojagers, waarbij een torpedojager door een treffer zwaar beschadigd werd. Onze torpedoboten keerden behouden in de haven terug.

10 mei 1916

Londen, 9 mei. Engels stafbericht: Vannacht zijn mijngevechten geleverd ten oosten van Ieper. De toestand is er niet door veranderd.

Weinig en onbelangrijk geschutvuur van weerszijden.

Aan het Engelse front – Achter het front.

Londen, April.

In vier dagen hebben wij tussen 300 en 400 km van Noord-Frankrijk afgemotord. Het is een lieflijk land. Op sommige plaatsen is het merkwaardig Hollands: vlak, doorsneden van sloten, knotwilgen aan het water en ophaalbruggetjes van de huizen naar de weg. Dan weer is het sterk heuvelachtig. De eerste avond al, op weg naar ons château, hadden we prachtige vergezichten over wijduit glooiende valleien, geruit van wel onderhouden bouwland en bossen rossig bruin in het late licht. Het was als de verwezenlijking van een Millet, toen we langs een lage weg voortsnellend het donkere bouwland zagen opglooiën tot aan de wijde avondlucht en tegen de hemellijn de spichtige rij bomen en een ploeg met drie paarden. Het was moeilijk zich in te denken, dat de grote oorlog zich, 60 km ver misschien, had neergezet. Het was alles zo vredig en het land zag er zo welvarend en zo verzorgd uit.

Wat dat laatste betreft, het is een van de merkwaardigste verschijnselen die Frankrijk thans oplevert. Nergens ziet men mannen van weerbare leeftijd behalve de Engelse soldaten en soms Franse verlofgangers. Maar overal ziet men de vrouwen werken op het land en de jongens en oude mannen doen wat zij kunnen. In een van de havensteden die we bezochten, zag ik jongens van ten hoogste 16 of 17 jaar zelfs optreden als trambestuurders.

Op onze verdere tochten dichter achter het front was het minder gemakkelijk de oorlog te vergeten. Iets anders is, dat men zich soms moest te binnen roepen, dat men in Frankrijk en niet in Engeland was. Een strook land van 40 of 50 km breed achter de loopgraaflijn is beheerst van kaki. Men ziet ze langs de wegen: troepjes ruiters, auto's met Engelse officieren, afdelingen soldaten die van de vuurlijn komen of na een rusttijd terugkeren. Eens ontmoetten we een eindeloze processie, muziek voorop, wagens en kanonnen volgend: het was een brigade, die weer naar de loopgraven ging. De

mannen zagen er stevig en doorvoed uit. De stadjes en dorpjes in heel dat gebied zijn tjokvol van Engelse soldaten. Zij zijn er ingekwartierd en hebben zich met de bevolking verbreederd, voor zover de taalmoeilijkheid het toelaat. Men ziet ze opwandelen met Franse families. Ze onderhandelen uitvoerig met de winkeliers, die in heel die streek verbazende zaken moeten doen. Ze praten in groepjes met de dorpschonen en flirten lichtelijk. Nog wat verder beginnen de motorlorries het land te bevolken. In lange rijen staan ze langs de wegen. In sommige stadjes belemmeren ze ons haast de doortocht. Het zijn zware wagens en hun veelheid is werkelijk verwonderlijk. Men begint te begrijpen, dat caoutchouc een rol speelt in deze oorlog en wat het betekent voor de Duitsers, dat zij het merendeel van dit transportwerk met lichte spoorlijntjes moeten doen; zolang de frontlijn bestendig blijft, is dat al goed en wel, maar zodra zij voor- of achteruitgeschoven wordt, moet het een geducht bezwaar zijn. De motorvrachtwagens dreunen af en aan; er lopen rode kruiswagens onder, van tijd tot tijd; en soms, waarlijk, is daar een Londense motorbus! Het weerzien is niet zo treffend als ik verwacht had, want ik had me – zo is de inertie van onze verbeeldingskracht! – nooit voorgesteld, dat al het felle rood en geel en groen en wit van de Londense bus aan het front natuurlijk overschilderd wordt; en voor de ruiten zijn planken gespijkerd. Zo geweldig is het vrachtverkeer over Frankrijk's mooie straatwegen in die streek, dat ze vol kuilen en gaten zitten en gedurig herstel nodig hebben. Dat werk wordt overal gedaan door jongens en oude mannen. Om dat verkeer te regelen staan overal borden met aanwijzingen in het Engels. Bv. "This road is not for motor traffic" (Deze weg is voor auto's verboden), of: "Caution: railway crossing" (Voorzichtig: spoorwegovergang). Maar zo Engels is het alles niet, of twee Engelse vrachtwagens passeren elkaar rechtshoudend!

Dichter bij het front begint de oorlog zijn verwoestingen uit te stallen. Men weet, dat het hedendaags geschut meer dan 30 km ver kan dragen. Maar het schieten over zulk een afstand is kostbaar en onzeker. Het wordt dan ook betrekkelijk zelden gedaan. Men herinnert zich welk een opzien een jaar geleden het bombardement van Duinkerken baarde. Iets soortgelijks is Kassel overkomen. Kassel ligt op een berg in vlak land en het vergezicht dat men van dat stadje heeft, is onvergetelijk mooi. Op een goede dag kwamen er drie geweldige granaten ontploffen, door de Duitsers over een afstand van 35 km overgezonden. Ze deden geen schade. Maar er kunnen er daar en overal in dezelfde zone elk ogenblik weer komen. De kans is echter zo gering, dat het geen wonder is, dat de bevolking er zich niets van aantrekt en rustig onder de bedreiging voortleeft. De mens kan zich aan heel wat erger gevaren wennen. Dat blijkt in de streek onmiddellijk achter de Engelse loopgraven. Men kan zeggen, dat alle stadjes en dorpjes in een strook van 5 km aan deze zijde van de loopgraaflijn van de Noordzee tot aan de Alpen verwoest zijn, en nog vele op groter afstand daarenboven. Er zijn graden van verwoesting. Soms is een dorp letterlijk uitgewist en is een kuil met puin en gruis al waaraan men kan weten, waar het gestaan heeft. Soms staan alle afgeknotte muren er nog, als in Pompei. En soms zijn er nog daken over en staat er tussen de bouwvallen nog wel eens een heel huis.

Zodra dat laatste het geval is, kan men er op aan, dat er nog mensen in het stadje wonen. En die mensen zijn zorgeloos en welgemoed, zo goed als gij het in Holland maar zijn kunt. Wij hebben chocolade en sinaasappels gekocht in een winkeltje in zo'n verwoeste stad, stellig geen 4 km van de Duitse lijnen. Het stadje ligt in puin. Maar een uitloper staat nog overeind en in het winkeltje leeft men vrolijk door het lugubere gedonder der kanonnen heen; drie of vier allerliefste kinderen speelden er rustig. – Ik heb een plaatsje gezien,

grotendeels verwoest, waar een straatweg dwars doorheen loopt op de loopgraaflijn toe. De Duitsers konden die weg met gemak overzien. Men vond dat onvrij en plaatste er twee schermen van doek dwars eroverheen. Kan men zich iets “griezeligers” voorstellen? Wij moesten om die weg af te wandelen, vlak langs de huizen en in de schaduw blijven. Welnu er wonen mensen en het dorp had geen kwade zaken gedaan. Poperinge is een stadje 11 km van Ieper. Hoe Ieper er uitziet, zal ik trachten te beschrijven in een volgende brief. Iedereen weet, dat het verwoest is. Tussen Poperinge, dat herhaaldelijk is beschoten, en Ieper lag Vlamertinge. Vlamertinge is een voorbeeld van die plaatsjes, die door de oorlog ernstig zijn beschadigd. Behoef ik meer te zeggen om u te doen gevoelen, welk een onveilig stukje grond de weg van Poperinge naar Ieper is? Toch zijn de meeste huisjes tussen Poperinge en Vlamertinge bewoond. De estaminetjes staan nog open voor de dorstigen en ik zag een klein meisje ballen gooien tegen de muur van het estaminet “In het zwarte paard”. Het was zondag, toen wij daar langs tuften. De bewoners hadden hun beste kleren aan. Vrouwen in zwarte japonnen en mooie hoeden liepen langs de weg om bezoeken af te leggen, terwijl het geknal van het geschut door de lentelucht klonk. In een andere stad niet ver weg stonden de Vlaamse meidekens arm in arm te gekken met een paar Tommies. – Er is ergens een heuvel, van waar men een prachtig gezicht over het land en op de Duitse loopgraven, ettelijke km ver, heeft. Op de top van die heuvel staat een huis, met een paar schuren. Zij hebben er eens een aantal grote granaten op afgezonden, zonder veel schade te doen. Dat huis is bewoond. Ik praatte met de madam, een vrolijke Vlaamse. “Men went er zo aan, meniere”, vond zij. Zij had bezoek, kinderen speelden om het huis. Zij lachte maar en nam me mee naar de moestuin: daar lag een scherf van een granaat, zo zwaar dat ik hem nauwelijks kon optillen. Haar man was sergeant in

het Belgische leger en zij was zulk een moedige opgewekte ziel, dat men haast zelf ging geloven, dat het knallend gepaf van de afweermanonnen, waar de lucht net van trilde, maar gekheid was.

“Wanneer zij niet gedwongen werden hun huizen te verlaten, zouden ze nog veel dichter in de vuurlijn blijven zitten”, zo werd mij meer dan eens verzekerd. Het land wordt bebouwd zover het maar enigszins kan.

11 mei 1916

Berlijn, 11 mei. Officieel: Duitse vliegtuigen hebben Duinkerken en het spoorwegemplacement bij Adinkerke met bommen bestookt.

12 mei 1916

Aan het Engelse front. Ieper.

Londen, april

Ik heb het al gezegd, dat wij in Ieper zijn geweest. Ieper is – om de kernachtige beeldspraak van de Engelse soldaten te gebruiken – een van de “ongezondste” plaatsen aan het front. Het wordt nog dagelijks gebombardeerd. De weg erheen is al niet vrolijk. Ik beschreef u Poperinge en Vlamertinge al. Na Vlamertinge is het een desolatie. Het is een rechte, vlakke weg met bomen aan weerszijden. Het land is vlak en verlaten. De huizen zijn ingestort of staan op instorten. Men heeft het onaangenaam gevoel, wanneer men Ieper nader, dat men het “salient” ingaat, d.w.z. dat men de Duitse lijnen aan drie kanten krijgt.

Er heerst in de verwoeste stad een diepe stilte, die slechts gebroken wordt door het geluid van verre en dichtbij oploffingen; een enkele keer door het neerstorten van afbrokkelend puin. Geen huis

is gespaard door de granaten. Straat na straat voert door bouwvallen, nergens vindt het zoekend oog de verpozing van een ongedeed gebouw. Soms is onze weg omzoomd van vormloze puinhopen en we moeten over brokstukken klauteren, die midden op straat zijn gestort. Dan weer staan muren nog moedig overeind, schragen zelfs nog brokken dak. Een huis is opengescheurd door de verwoesting: de voorwand is ingestort, maar de verdiepingsvloeren houden nog en we zien daarboven een bed, een schrijftafeltje.

Dat alles is van een vaal en eentonig grijs. Het is middag en de vrolijke lentezon doet de verlatenheid en de doodse kleurloosheid van dit alles nog schrijnender gevoelen. Een verrukkelijk helder toetsje groen verkwikt ons. Het is een klimboom in een binnentuintje, zichtbaar omdat een blok huizen volledig in elkaar gebombardeerd is. Hij houdt zich overeind aan een afbrokkelende muur en begint onbezorgd blad te zetten nu het lente is; een andere naast hem is koolzwart: verbrand.

Het grote plein – het is een jammerlijk schouwspel. Voor het gigantische lijk van de Hallen lijkt de stilte van de mooie aprildag nog eens zo beklemmend. Hoe goed herinner ik me nog, hoe karakteristiek het plein was en hoe indrukwekkend de schoonheid van het oude gebouw. De wereld was zo zorgeloos toen.

Wij aten taartjes in een patisserie aan de overkant. Daar is nu niets dan een grote leegte. De Hallen zelf ... onherroepelijk vernield. Het is als symbolisch voor zoveel schoonheid en zorgeloosheid, geluk en verwachtingen, die vernield zijn in de laatste jaren. De wereld is niet meer als op die dag, dat wij taartjes aten in leper en trachtten uit te maken welke taal de juffrouw achter de toonbank sprak met de klanten. Iedereen heeft foto's gezien van de Hallen in enig stadium van verwoesting. Het proces gaat steeds verder. De zware

middentoren rijst uit een puinhoop omhoog; zelf is hij lager dan halverwege afgeknot en maar één van zijn vier wanden reikt zo hoog. Van de prachtige zijwanden van het langgerekte gebouw is zo goed als niets meer over. Aan de westkant ligt alles tot gruis tot een eind op het plein. Het gebouw was, naar men weet, geflankeerd door ranke torentjes. Nog één daarvan staat overeind. Het is dat aan de zijde waar het zogenaamde Nieuwerk bij aansloot. Dat is geheel verdwenen, en hoe het torentje op zijn brok muur te midden van zoveel ineenstorting links en rechts is kunnen blijven staan, is een raadsel. Het zal wel niet lang meer duren. Het grijze puin op de grond steekt vol brokken architectuur. Ik herken fragmenten van het binnenwerk der Gotische ramen en ergens ligt een droevig verminkt beeld uit de gevel. Van de kerk achter de Hallen is nog minder overgebleven. Een paar duiven vliegen uit de ingestorte toren op.

Terwijl wij, beklemd, tussen de bouwvallen zoeken, klinkt opeens het gierend fluiten van een Duitse granaat. Wij kijken om en beseffen met een huivering, hoe wijd het plein en hoe leeg de dode stad is. Een rookwolkje hangt verder weg boven de puinhopen. Wij vatten de terugtocht aan. Telkens giert weer een granaat door de zonnige stilte. Ik praat met de korporaal. Hij is uiterst welgezind: granaten hebben hun afschrik voor hem verloren.

Wij verlaten dat oord van verschrikking. Voorbij Vlamertinge is de straatweg nog even levendig. Poperinge is nog even opgewekt en zondags. In de kleine plaatsjes, die we doortuffen, zitten de Tommy's op de banken voor het estaminet "In den Ondank" of de herberg "De Vaderlander" en de Vlaamse meisjes hebben schik in het leven als vroeger. Is de wereld misschien toch dezelfde gebleven?

Onze tocht gaat naar een heuvel, van waar we een mooi uitzicht over het oorlogsgebied hebben. Het was een idyllisch plekje. We picnichten er in de stralende zon en vlijden ons toen neer aan de kant van het front. Een wijd vergezicht hadden we er over het land. Het was een lieflijk landschap onder de blauwe hemel. Groene velden. Veel bomen. En aardige rode dorpjes. Wijtschate, St.-Elooi, Hollebeke! Het waren gepleisterde graven, als men door de kijker keek. De rode daken waren vol gaten en rustten op brokkelende muren. Geen mens in de straten. En in heel dat lieflijk land, als men er maar eerst op lette, geen mens. De laantjes langs de sloten – verlaten. De akkers – verwilderd. De huizen – leeg of in puin. In de verte de bouwvallen van Ieper, grijs in het zonlicht. De Hallen en de kathedraal beheersen het stadsbeeld nog. Witte wolkjes verschenen elk ogenblik boven de stad en het gerommel van verre ontploffingen drong in de stilte tot ons door. Ieper werd gebombardeerd. Eens zag ik een vuilgroene wolk: een lyddietbom. De loopgraaflijn was met de kijker zonder moeite te volgen. En ook daar gedurig de witte wolkjes. Het afgebroken gebombardeerd vormde een wonderlijk concert in die stralende zonnedag. Het was niet alleen het gedonder van het zwaar geschut, nu ver, dan dichterbij. Van tijd tot tijd klonk ook het kort en vinnig geratel van een snelvuurkanon. En dan zagen we opeens in het blauw van de lucht kleine witte wolkjes ontspringen en er volgden harde, bonzende knallen. Dat wilde zeggen, dat er een vlieger beschoten werd en we zochten hem met onze kijkers. Daar kwam hij van achter een stralend witte wolk tevoorschijn. In de zon flikkerden zijn vleugels als de vleugels van een waterjuffer. De cirkels onderaan geschilderd toonden, dat het een Engelsman was; eens zagen we een Duitser, heel hoog vliegend, met een kruis onder de vleugels.

Ik spaar u de beschrijving van nog een verwoest plaatsje, dat we diezelfde dag zagen. Ieper is genoeg verwoesting voor één brief.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Ondanks de vele verordeningen en veroordelingen schijnt het in het etappegebied met de duiven toch nog maar niet in het reine te willen komen. Te Gent werd nl. op 27 april bekend gemaakt dat de leidekker Josephus Eeckhoutte van Ledeberg, bij vonnis van een krijgsraad te velde, op 19 april veroordeeld werd tot 3 jaar gevangenisstraf, omdat hij postduiven had verborgen gehouden. En op 4 mei werd aangeplakt:

De Belgen Alfons Van den Berghe en Gustaaf Leroy, van Ingooigem, hebben vier duiven, welke hun toebehoorden, niet ingeleverd, maar in het geheim bewaard. Een patrouille van soldaten heeft op 22 december 1915, tijdens huiszoekingen, deze duiven ontdekt. Deze overtreding was onopgemerkt gebleven, omdat het gemeentebestuur van Ingooigem had nagelaten tot het ontdekken van duiven huiszoekingen te laten verrichten. Wegens deze schuldige nalatigheid is voornoemde gemeente door het opperbevel van het 4e leger tot 3000 mark boete veroordeeld en wordt dit ter algemene kennis gebracht.

's Nachts, in voorste stelling.

A. Spaan schrijft in Vrij België:

Eén uur in de morgen.

Zoeven gewekt, heb ik twee uurtjes buiten te vertoeven, na te gaan of ieder, die van dienst is, zijn plicht vervult, te waken over de veiligheid van degenen, welke thans een welverdiende rust genieten. Aan de klaarte van een kaarslicht gewend, ontwaren mijn ogen eerst niets, zodra ik uit mijn schuilplaats geraak. Pikzwart rondom mij. Enige seconden de ogen gesloten en dan stilletjes

geopend. Ah: nu gaat het beter! Vaal schijnen talrijke sterren daarboven, heel, heel hoog; de maan is verborgen door dikke zware wolken. Nauwelijks kan men zien waarop men loopt; ondanks de stevige wandelstok, die hier zulk een nuttig voorwerp is, struikelt men hier of daar tegen een paaltje of raakt van de plankjesweg af en schiet met een been in de dikke modder of in het koude water van een der zo talrijke slotjes, welke de IJzerstreek in alle richtingen doorkruisen. Onaangenaam is het voorzeker, maar zo gewend is men al aan zulke tegenvallertjes!

Warm was het de voorgaande dag en de muskieten verschenen ook al: maar op dit uur is het killig, zelfs koud.

Een vuurpijl verlicht plots de hele streek: op enige stappen van mij staan, onbeweeglijk, twee van onze schildwachten, naar ginder, daar waar de mof nestelt, te turen. Zonder dat ze het opgemerkt hebben, sta ik achter hen. Nagegaan, of ze wel de bajonet op het geweer hebben, of hun wapen geladen is, of zij het wachtwoord niet vergeten zijn en wel weten wat ze te doen hebben in geval van aanval, enz ... en dan het gewone praatje, een paar ogenblikjes: "Vrij goed weer; kalm hier, nietwaar; daarginder, voorbij Ieper is de Engelsman ferm aan het bonken; rond Diksmuide zijn ze ook goed bezig." En dan maar verder kuieren om de andere schildwachten te bezoeken.

Voortdurend schieten er granaten door de lucht, als bliksemstralen gelijk; daarginder, ver, heel ver. Aftrek en aankomst der projectielen hoort men nauwelijks; het is meer een aanhoudend dof geroffel. Maar daarmee is men na twintig maanden zo bekend geraakt, dat er bijna geen aandacht meer aan geschonken wordt. Talrijk zijn de vuurpijlen, welke van tijd tot tijd de gouw fel verlichten; het is immers zo bedrieglijk donker, dat iedere boom of

struik op een lichaam gelijk en goed oppassen is hier de regel; zijn de vijandelijke lijnen niet een kleine honderd meter van ons af? Gelukkig dat er water tussen beide posities is en zodoende een aanval bij verrassing hoogst bemoeilijkt wordt.

Nog enige stappen: gebabbel wordt hoorbaar. Rond een gloeiend open kolenvuur, verstopt in een houten uitbouwsel, zitten enige soldaten in uitrusting, hun wapen naast hen, gereed om onmiddellijk de loopgraaf te verdedigen op de eerste aanroep van een der schildwachten. Sommigen dutten zo goed als mogelijk, tegen elkaar geleund, anderen roken, nu en dan een paar korte woordjes wisselend.

Alles nagekeken, alles goed in orde, maar nog een half uurtje heb ik te wandelen.

De nachtelijke kalmte is uiterst geschikt voor zachte mijmering; ook, ofschoon mijn lichaam machinaal voortgaat, zijn mijn gedachten spoedig daarginder, te Brussel, Antwerpen en Nederland, daar waar families en kennissen vertoeven, daar waar men, destijds, zulke goede tijden doorgebracht heeft, nooit denkend dat men ooit in zulk een ramp gedompeld zou kunnen worden.

Plots gedaan met die heerlijke herinneringen: vier, acht, twaalf schoten verscheuren fel de stilte, het welbekend gefluit boven ons hoofd, gevolgd door twaalf vreselijk krakende ontploffingen bij de moffen: de vermaarde Franse vijfenzeventigers hebben weer hun presentje naar de vijand gezonden, heel onverwachts en daarna wordt alles weer kalm bij ons, maar ... wat zal er aan de andere kant gebeurd zijn?

Nu en dan fluit er een kogeltje verraderlijk in de nabijheid, ongewild bukt men fluks het hoofd, ofschoon men toch heel goed weet, dat het moorddadig dingetje reeds lang, lang voorbij is.

Het wordt zo stilletjes aan drie uur. Mijn opvolger gewaarschuwd, en spoedig weer de schuilplaats opgezocht, om nog wat te slapen ... zolang men met rust gelaten wordt.

Koning Albert.

Naar aanleiding van de verjaardag van koning Albert der Belgen bevat Vrij België een brief van het IJzerfront, waar wij het volgende aan ontlenen:

Ons gevierd opperhoofd leeft onder zijn soldaten, hij bemint ze van harte en zij aanbidden hem; hij volgt ze in hun lijden en welzijn en zij vertrouwen hem bij gelegenheid, de grond van hun hart; hij is een vader te midden van zijn kinderen. Dagelijks komt hij bij hen, en wanneer dezen hem zien aankomen, dan planten zij zich tevreden langs de baan, berekenend waar hij het dichtst mogelijk bij hen moet voorbijgaan. Zij richten zich op en slaan fiks aan, met een vreugdemonkel op de lippen en een liefdestraal in de blik.

Onlangs bracht zijne majesteit terug een bezoek aan een kantonnement en in twee barakken wisselde hij enige woorden met sommige soldaten. De barak, waarin ik mij bevond, ging hij voorbij – onmogelijk in alle te gaan. Welnu, ik zag bij jongens de tranen in de ogen schieten, terwijl anderen aan misnoegdheid toegaven ... tegen de koning? ... neen, nooit! Maar tegen het noodlot, tegen zij wisten niet wat, dat oorzaak geweest was, dat hun koning voorbij ging.

Hij wandelt door de loopgraven en ontmoet een schildwacht, en het praatje gaat over de “consigne”, eerbiedig, gemoedelijk. Komt soms de dag van een wapenschouw, dan wordt er gepoetst en geblonken, immers, “het is voor de koning!”

En beloven zij een feestdag van het koningspaar, dan verwacht men met kinderlijk genot het koninklijk geschenk, want geen feestgetij gaat voorbij, of hun aller “vader” gedenkt zijn jongens.

Zo deelt in eenvoud en ontbering die heldenkoning, vereerd als niet één, lijden en strijden van zijn leger: met stoïcijns betrouwen en kalme kranigheid wacht hij op de toekomst en de soldaten, naar dit voorbeeld, wachten naast hem geduldig en vol hoop. Zijn toonbeeld staat voor ieders geest, zijn deugden in ieders hart, en men moet leven aan de IJzer, om te voelen, welke geestelijke kracht en zedelijke sterkte uitgaat van ons opperhoofd.

17 mei 1916

Men schrijft ons uit Ouddorp (Goeree):

Sedert dinsdagavond half zeven wordt hier buitengewoon zwaar schieten gehoord uit westelijke richting. De ramen dreunden, en bij het eerste schot snelden de mensen naar buiten, om te zien, wat er aan de hand was. Behalve het zware geschut, hoort men het gebrom van lichtere schoten.

Goed geteld heeft men tot dinsdagavond 8 uur 14 van die zware schoten gehoord.

Van andere zijde wordt gemeld dat er gisteren op de Vlaamse kust een zeegevecht tussen Duitse en Engelse oorlogsbodems geleverd is.

18 mei 1916

Boeken voor Belgische soldaten.

Het comité, dat zich belast met toezending van boeken aan Belgische soldaten, heeft tot de eerste van deze maand 40.173 boeken, waaronder 10.000 Nederlandse verzonden. Had men eerst enige moeilijkheden met het transport, dan is dit sedert een week beter geregeld, zodat de toezending van boeken uit Nederland naar Londen, waar onder leiding van mej. Rosa de Meulemeester het Centraal Bureau van het Comité zich bevindt, nu geregeld kan plaats hebben.

Het comité doet nogmaals een beroep op medewerking voor toezending van boeken. Goede studieboeken (taalstudie), kleine woordenboeken, de uitgaven van de Wereldbibliotheek en de Meulenhoff-editie worden gaarne aan het adres: Het Boek van de Belgische soldaat, Emmastraat 15 te 's Gravenhage, ontvangen.

20 mei 1916

Londen, 19 mei. Officieel. Gisteravond bombardeerden wij met succes de vijandelijke stellingen ten zuiden van leper.

Berlijn, 20 mei. Officieel. Onze vliegers hebben vijandelijke schepen aan de Belgische kust en de plaatsen van onderkomen bij Diksmuide en Poperinge met succes aangevallen.

21 mei 1916

Parijs, 20 mei. Middagcommuniqué: In België hebben Duitse afdelingen getracht over het IJzerkanaal te komen tussen Steenstrate en Het Sas, doch zijn door het Franse infanterie- en artillerievuur gestuit.

22 mei 1916

Londen, 21 mei. Officieel.

Onze vliegtuigen zijn gisteren verscheidene malen met gunstig gevolg in gevechten gewikkeld geweest. Twee vijandelijke toestellen vielen in vlammen binnen de vijandelijke linies, een derde binnen de onze. Een van onze vliegtuigen viel binnen de vijandelijke linies.

De artillerie heeft goed werk gedaan.

Een vijandelijk vliegtuig is vanochtend onbeschadigd binnen onze linies geland. Bestuurder en waarnemer zijn gevangen genomen.

De vijand heeft gisternacht drie kleine aanvallen gedaan ten zuidwesten van Wieltje. Ze zijn alle afgeslagen.

Berlijn, 21 mei. Officieel. Bij Oostende is een vijandelijk vliegtuig in het vuur van onze afweerkanonnen in zee gevallen. Vier andere zijn in luchtgevechten neergeschoten.

Duitse vliegtuigen hebben sinds gisteren tweemaal Duinkerken gebombardeerd. Zaterdagavond zijn twintig bommen geworpen. Er zijn 4 doden en 15 gekwetsten. Een ander eskader heeft vandaag honderd bommen op de buitenkanten van Duinkerken geworpen, waarbij 2 soldaten en een kind gedood en 20 mensen gekwetst zijn. Vliegtuigen van de bondgenoten hebben de aanranders nagezet en er twee naar beneden geschoten toen ze boven de Duitse linie terugkeerden. Een groep van 53 Engelse, Franse en Belgische vliegtuigen heeft onmiddellijk na de eerste overval 250 bommen op de Duitse kantonnementen te Vijfwegen en Gistel geworpen.

Berlijn, 22 mei. Officieel. Ten oosten van Nieuwpoort is een patrouille van onze marine infanterietroepen in de Franse loopgraven gedrongen, zij verwoestten de verdedigingswerken van de vijand en brachten één officier en 32 man als gevangenen mee terug.

23 mei 1916

Het officiële wekelijkse Belgische stafbericht van 14-21 mei luidt:

Gedurende de afgelopen week hebben onze zware batterijen tweemaal werken van de vijand vernield, nl. bij grenspaal 16 aan de IJzer en van dat punt tot ten zuiden van Diksmuide. De luchtverkenner hebben vastgesteld, dat de beschietingen goed resultaat hebben gehad. Van zijn kant heeft de vijand na een hevig bombardement een aanval beproefd tegen een loopgravenhoofd. Het gelukte hem tweemaal dat werk binnen te dringen, maar hij werd er onmiddellijk door een infanterieaanval weer uitgeworpen. Een poging tot aanval ten westen van Steenstrate werd verijdeld door ons geschut en infanterievuur.

Behalve de dagelijkse bedrijvigheid van wederzijdse artillerie om Diksmuide zijn onze vooruitgeschoven bruggenhoofdwerken in de sector van Ramskapelle, alsook enige werkplaatsen nabij onze linies heviger dan gewoonlijk beschoten.

Onze vliegers hebben twee nachtelijke aanvallen gedaan op de vliegekampen van St.-Denijs-Westrem, Mariakerke en Gistel en bevredigende resultaten behaald.

25 mei 1916

Parijs, 24 mei. Middagcommuniqué: Aan het Engelse front in België geen enkele verandering.

26 mei 1916

Parijs, 25 mei. Middagcommuniqué: Aan het Engelse en Belgische front op verschillende punten artilleriegevechten, vooral bij Souchez en Diksmuide.

De (Belgische) Legerbode vertelt op de volgende wijze van een bezoek, dat koningin Elisabeth der Belgen aan de loopgraven gebracht heeft:

De 4e mei laatstleden was een heuglijke dag voor allen die in de sector X... van wacht waren.

De telefoon seint dat hare majesteit vermoedelijk een bezoek zal brengen en de tijding verspreidt zich als een vuurtje. Er komt dan ook wat meer beweging en druk in het gewone gedoe van onze jongens, nu zij de koningin gaan zien, waarover zij vaak met zoveel lof hebben horen spreken.

In de loopgraven en hofjes wordt een laatste hand gelegd en alles opgeschikt; hier en daar nog wat opgekuist en opgeharkt. Ongeveer om 15 uur komt de koningin in een dwarsloopgraaf tussen de eerste en de tweede linie aan, vergezeld van de luitenant-generaal bevelhebber der divisie, zijn staf en de luitenant-kolonel du Roy de Blicquy.

Enkele ogenblikken daarna, bereikt de Koninklijke bezoekster de eerste linie, waar de majoor van de wacht haar welkom wenst en haar zijn officieren voorstelt.

Na zich enkele inlichtingen te hebben doen geven over de stelling, bezoekt hare majesteit de verbandplaats, en laat inzonderheid met belangstelling zich op de hoogte stellen van de eerste zorgen, die aan gekwetste en verstikte soldaten worden toegediend; bukkend dringt zij beurtelings tot in de dekkingen voor mitrailleurs en in die van de soldaten en van de officieren. Statig en eenvoudig stapt zij vooruit, en stelt in allen en in alles belang. Het is een moeder, die haar kinderen bezoekt en deze komt opbeuren en aanmoedigen.

Op haar doortocht stellen onze jongens zich op rij en begroeten haar eerbiedig. Hun gelaat straalt van genoegen; zij zouden meer luidruchtig hun vaderlandsliefde, hun trouw aan het vorstenhuis willen betuigen, en de bewonderenswaardige vorstin willen toejuichen, maar de nabijheid van de vijand weerhoudt hen. Voor allen heeft zij een glimlach, een lieflijk woord.

“Is dat het portret van uw familie?” vraagt zij aan een soldaat, die een medaillon draagt.

“Het is mijn vrouw en mijn kind”, antwoordt deze ontroerd, “ginds ver achtergebleven en sinds tal van maanden heb ik van hen geen nieuws meer ontvangen.”

“Ge zult er weldra hebben, vriend.”

Terwijl de koningin verder stapt, ontploffen projectielen dicht bij en terwijl allen om hun welbeminde koningin angstig zijn, neemt zij kalm en onverstoord haar fototoestel en neemt een kiekje van de ontzaglijke rookpluimen, die de spetterende marmieten in de lucht verspreiden.

Het is juist 17 u 30, wanneer de koningin, na haar bezoek te hebben afgedaan, de sector verlaat.

In de avondschemering fluisteren de aan de deur van hun dekking gezeten soldaten over hetzelfde onderwerp en wanneer de nacht is ingevallen dromen zij van hun koningin, hun België.

's Anderendaags 's morgens werden tabak, sigaretten, chocolade aan de wachttroepen uitgedeeld. Het was weeral een gift van de edelmoedige koningin voor haar jongens.

27 mei 1916

Parijs, 26 mei. Middagcommuniqué: Aan het Engelse en Belgische front artilleriegevechten.

29 mei 1916

Londen, 27 mei. Officieel. De artillerie van de vijand was vandaag onder meer bedrijvig bij St.-Elooi en Ieper. De Duitsers zijn de laatste dagen bedrijviger geweest dan gewoonlijk in het verspillen van munitie.

Londen, 28 mei. Officieel. Er is meer dan gewone werkzaamheid geweest van het vijandelijke geschutvuur, onder meer bij St.-Elooi.

Onze vliegtuigen hebben veel nuttig werk verricht en de vijandelijke vliegtuigen tot werkeloosheid gedwongen.

Vroeg in de ochtend heeft de vijand de streek ten zuidwesten van Zillebeke zwaar bestookt met granaten die schadelijke dampen ontwikkelen. Ook bombardeerde hij onze verbindingssloopgraven.

Berlijn, 29 mei. Officieel. Het vliegveld te Veurne is door Duitse vliegers met succes met bommen bestookt.

30 mei 1916

Parijs, 29 mei. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse en Belgische front generlei verandering. Hevig geschutvuur.

Het laatste wekelijks bulletin van de Belgische generale staf luidt: Gedurende de week van 20 tot 26 mei heerste grote bedrijvigheid op het front van het Belgische leger, vooral in het noorden en in het midden. In de streek ten oosten van Ramskapelle en Pervijze zijn hevige artilleriegevechten geleverd. Bij Diksmuide was de actie echter het levendigst. Op 22 en 23 mei wisselden verwoede gevechten met bommen en krachtige beschieting elkaar af. In de avond van 21 mei is een Duitse afdeling, die een van onze posten op de rechteroever van de IJzer ten zuiden van Diksmuide aanviel, door ons infanterievuur teruggeslagen. Onze artillerie heeft meermalen een vernietigend vuur op de Duitse werken om Diksmuide gericht.

In de avond van 26 mei heeft ten westen van Nieuwpoort een Belgisch vlieger een Duits vliegtuig neergeschoten, dat in zee viel; de inzittenden zijn verdronken, het vliegtuig kon naar het strand worden gebracht.

Bijgestaan door Franse en Engelse eskaders hebben onze vliegers tochten ondernomen tegen vijandelijke vliegloodsen en vliegterreinen.

Berlijn, 30 mei. Officieel: Onze vliegers hebben met waargenomen goede uitwerking gisteravond een smaldeel vijandelijke torpedojagers voor Oostende aangevallen.

Een Engelse tweedekker is na een luchtgevecht bij St.-Elooi gevallen en door artillerievuur vernietigd.

31 mei 1916

Berlijn, 31 mei. Officieel. Ondernemingen van Duitse patrouilles bij Nieuwkapelle en ten noordoosten daarvan waren voorspoedig. 38 Engelsen, onder wie één officier, werden gevangen en een machinegeweer buit gemaakt.

2 juni 1916

Londen, 1 juni. Officieel. Engelse vliegtuigen hebben gisteren op verkenning, al vliegend, een langdurig gevecht geleverd met drie vijandelijke vliegtuigen. Een van de laatste is neergeschoten, een van de onze wordt vermist.

Een vijandelijk luchtvaartuig heeft 's nachts acht bommen op Poperinge geworpen, zonder schade aan te richten.

3 juni 1916

Berlijn, 8 juni. Officieel: Gisterenmiddag veroverden Wurtembergse regimenten stormenderhand de hoge rug ten zuidoosten van Zillebeke (ten zuidoosten van Ieper) en daarachter gelegen Engelse stellingen. Er werd een lichtgewond generaal, een kolonel, 13 andere officieren en 350 ongekwetste en 168 gewonde Engelsen gevangen genomen. Het aantal gevangenen is gering, omdat de verdedigers bijzonder zware bloedige verliezen leden, bovendien een gedeelte van de bezetting uit de stelling vluchtte en alleen door ons vuur achterhaald kon worden. In de nacht begonnen tegenaanvallen zijn met gemak afgeslagen.

4 juni 1916

Parijs, 3 juni. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse front zijn de Duitsers tot een sterk offensief tegen de vooruitgeschoven stellingen bij Ieper over een front van ongeveer 3000 yards, tussen Hooge en de spoorlijn Ieper-Mechelen overgegaan. Na een hevig bombardement, dat drie uur duurde, wierp de Duitse infanterie zich tegen het middaguur op de Engelse linies. Ze slaagde er in op enkele punten in de voorste linies door te dringen, maar werd er door een tegenaanval geheel en al uit gejaagd.

Gisteravond duurde het gevecht in deze streek nog voort.

5 juni 1916

Londen, 3 juni. Officieel. Het zeer ernstige gevecht ten zuidoosten van Ieper, tussen Hooge en de spoorlijn Ieper-Menen is zonder ophouden voortgezet. De Duitsers zetten hun aanvankelijk succes van gisteravond voort met nachtelijke aanvallen en slaagden er in tot een diepte van 650 meter in onze linie door te dringen in de richting van Zillebeke. De Canadezen, die in deze sector staan, voerden 's ochtends om zeven uur een tegenaanval uit en slaagden er snel in, de vijand te verdrijven uit een groot gedeelte van het door hem genomen terrein. De Canadezen spreidden grote moed tentoon bij een zonder succes uitgevoerde tegenaanval, die was uitgevoerd na een hevig, onafgebroken bombardement. De verliezen van de vijand zijn zwaar; de Duitsers lieten vele lijken achter.

De generaals Mercer en Williams, van de derde Canadese divisie, die gisteren gedurende het bombardement de voorste loopgraven inspecteerden, worden vermist.

Parijs, 4 juni . Middagcommuniqué:

Aan het Engelse front wordt zonder ophouden uiterst verwoed gevochten ten zuidoosten van Ieper, tussen Hooge en de spoorweg Ieper-Menen. Met voortzetting van het aanvankelijk voordeel, dat zij gisteravond hadden behaald door de voorste Engelse linie binnen te dringen, hebben de Duitsers hun aanval gedurende de nacht doorgezet en zijn erin geslaagd om tot een diepte van 700 meter door de Engelse verdedigingswerken heen te dringen in de richting van Zillebeke. Doch de Canadese troepen, die een der vakken in deze zone bezetten, voerden 's ochtends om 7 uur een tegenaanval uit en slaagden erin om een groot gedeelte van het verloren terrein op de vijand te heroveren.

Berlijn, 4 juni. Officieel: Op de stellingen, die wij ten zuidoosten van Ieper hadden veroverd, hebben de Engelsen verscheidene aanvallen gericht, die alle zijn afgeslagen.

Vijandelijke vliegtuigen hebben bij het bommen werpen in Vlaanderen verscheidene Belgen gedood. Militaire schade is daarbij niet berokken.

Bij Hollebeke is een Engels vliegtuig door afweergeschut neergeschoten.

Londen, 4 juni. Officieel: De toestand bij Ieper is onveranderd.

6 juni 1916

Berlijn, 5 juni. Officieel. De Engelsen gingen gisterenavond opnieuw tegen de door hen verloren stellingen ten zuidoosten van Ieper tot de aanval over, die in het artillerievuur gebroken werd.

Duitse verkenningsafdelingen drongen aan de IJzer, ten noorden van Atrecht, ten oosten van Albert en bij Altkirch in de Franse stellingen en brachten 30 Fransen, 8 Belgen, 35 Engelsen ongekwetst als gevangenen mee. Een machinegeweer werd buit gemaakt.

Parijs, 5 juni. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse front geen verandering in de toestand bij Ieper. Bij de laatste Engelse tegenaanvallen is het herwonnen terrein door de Engelse troepen behouden.

Aan het Belgische front een geweldig artilleriegevecht in de streek van Diksmuide.

Het wekelijks Belgisch communiqué luidt:

De vijand toonde grote bedrijvigheid op het noordelijk deel van het Belgisch front. Hij heeft vooral ernstig onze vooruitgeschoven stellingen ten noorden van Nieuwpoort beschoten. De Belgische artillerie richtte regelmatig en met goed succes haar vernielend vuur op de Duitse batterijen en stellingen ten oosten van Diksmuide. Deze acties hebben dagelijks zeer hevig tegenvuur van de vijand uitgelokt, dat evenwel zonder succes bleef. Zo ontwikkelden zich herhaaldelijk vrij levendige artilleriegevechten in de sector van Diksmuide, waarbij de Belgen in het voordeel bleven.

Behalve de gewone kanonnade wordt niets bijzonders gemeld van het zuidelijk deel van het Belgische front.

Londen, 6 juni. Officieel. Te Zillebeke geen veranderingen van betekenis.

's Nachts (van zondag op maandag) bleef het rustig, ofschoon er van weerskanten granaatvuur werd onderhouden. Vandaag (maandag) voerden de Duitsers twee aanvallen uit, de Engelsen, op andere punten, vijf. Twee Britse afdelingen doodden 40 Duitsers. De aanvallen van de vijand werden met gemak afgeslagen.

Londen, 6 juni. De Times verneemt uit het Britse hoofdkwartier, d.d. 4 juni: De gevechten in het uitspringende gedeelte van de stelling om Ieper en ten zuiden van Hooge duren verwoed voort. De strijd heeft zich tot een gevecht van enige afmeting en van een buitengewoon bloedig karakter ontwikkeld, ofschoon het gevechtsterrein zich blijkbaar tot dusver niet uitstrekt buiten het oorspronkelijke front van nog geen 3200 meter. Op dit betrekkelijk smalle front is de strijd allerhevigst.

De Canadezen waren er met de grootste moed in geslaagd, om hun verloren loopgraven weer binnen te dringen en hadden van daar uit, door bommen werpen en gevechten van man tegen man, loopgraaf bij loopgraaf, meter bij meter, zo goed als de gehele linie, die de vijand op hen veroverd had, herwonnen. Zodra zij echter de loopgraven opnieuw bezet en de vijand gedood of verdreven hadden, bevonden de Canadezen zich weer onder hetzelfde verschrikkelijke artillerievuur als aan de eerste aanval van de vijand op vrijdag vooraf was gegaan. Overal werden de loopgraven hetzij door kanonvuur platgeschoten, hetzij met doden gevuld. Het was onmogelijk de herwonnen stellingen bezet te houden, want geen mens kon er zich levend in handhaven.

Het karakter van het bombardement van de afgelopen twee en een halve dag vormt het hoogtepunt van wat men tot dusver op dit front gezien heeft. De schaal, waarop thans kanonnen en munitie aan dit front gebruikt worden, is, in vergelijking met de tot dusver

opgedane ervaring, schier ongelooflijk. Wat ook de uitslag van de tegenwoordige gevechten moge zijn, de verliezen van de Canadezen zijn zwaar geweest, wat ongetwijfeld ook met de Duitse verliezen het geval is geweest.

De oorlogstoestand.

Op het westelijke front duren gevechten van weergaloze hevigheid voort. In de eerste plaats op het front bij Ieper. Het is de Engelsen totnogtoe niet gelukt de voordelen, die de Duitsers ten zuidoosten van Ieper in de richting van Zillebeke, ten zuiden en ten zuidwesten van Hooge behaald hadden, teniet te doen. Reeds gisteren hebben wij laten weten dat de Canadezen zich op het op de Duitsers heroverde terrein blijkbaar niet hadden kunnen handhaven. Een telegram van de correspondent van de Times uit het Engelse hoofdkwartier in Frankrijk bevestigt dit en deelt bijzonderheden over de strijd in die buurt mede. Na een geweldige voorbereiding door hun artillerie hebben de Duitsers daar een deuk gemaakt in de bolronde lijn van het front van ruim 3 km, dat door de Canadezen bezet was. Gelijk bij de eerste grote aanval op Ieper in april van vorig jaar, toen de Duitsers voor het eerst hun gasaanvallen in praktijk brachten, moesten ook nu weer de Canadezen de spits afbijten. De Canadezen weken honderden meters terug, maar ondernamen later een tegenaanval, die hen weer in de opgegeven loopgraven bracht. Nauwelijks waren echter de Duitsers verdreven, of de Duitse artillerie richtte een tweede roffelvuur op de stelling der Canadezen, waarin nu geen levende ziel het uit kon houden, en andermaal moesten de Canadezen terug. Vermoedelijk staan de loopgraven nu weer onder Engels artillerievuur, maar het blijkt niet, of dit dezelfde kracht als het Duitse kan ontwikkelen en de stelling voor de Duitsers onhoudbaar maken. Op een betrekkelijk smal front, zoals bij de eerste Duitse aanval in de richting van Verdun,

hebben de Duitsers nu ook tegen een gedeelte van de Engelse linie een geweldige macht aan artillerie en infanterie samengetrokken en is daar een slag gaande, waarbij ongelooflijke hoeveelheden munitie verbruikt worden. Er is nu een reden te meer, waarom de werklieden in de Engelse munitiefabrieken met Pinksteren geen vrijaf kunnen nemen.

7 juni 1916

Londen, 6 juni. Officiële mededeling. Hevig gevecht in de namiddag ten oosten van Ieper. De vijand heeft om twaalf uur een hevig bombardement rond Hooge en Ieper geopend. Hij liet tussen drie uur en half vijf in de namiddag een aantal mijnen springen op verschillende punten over een front van 1800 meter ten noorden van Hooge. Deze ontploffingen werden gevolgd door aanvallen zonder succes van de vijandelijke infanterie. Onmiddellijk ten noorden van Hooge is de vijand na mijnen te hebben laten springen doorgedrongen in de frontloopgraven. Het gevecht duurt voort. Onze algemene linie is nog intact.

8 juni 1916

Berlijn, 7 juni. Officieel:

Ter uitbreiding van het op 2 juni op de hoogten ten zuiden van Ieper behaalde voordeel hebben gisteren de Opper-Silezische en Wurtembergse regimenten de Engelse stellingen bij Hooge aangevallen. Het tot dusver door de vijand nog bezette deel van het dorp en de ten westen en ten zuiden daaraan grenzende loopgraven zijn veroverd. Het gehele heuvelachtige terrein ten zuidoosten en ten zuiden van Ieper, over een uitgestrektheid van ongeveer 3 km, is daarmee in ons bezit. De Engelse verliezen zijn

zwaar. Terug hebben wij slechts een gering aantal gevangenen kunnen maken.

Parijs, 7 juni. Middagcommuniqué:

Aan het Belgische front geschutstrijd.

Aan het Engelse front duurt de strijd rond Ieper en aan het kanaal Ieper-Menen voort. De vijand is doorgedrongen in loopgraven van de Engelsen, wiens hoofdlinie onaangetast blijft. De gevechten duren voort.

Uit Middelburg:

Hedenmorgen weer hevig schieten gehoord; de torenwachter had enige tijd tevoren op de Noordzee vier, vermoedelijk Engelse, oorlogsschepen in de richting van de Belgische kust zien varen. Vermoedelijk is er weer een aanval op die kust gedaan.

De oorlogstoestand.

Aan het Engelse front gaan de zaken niet naar wens voor de geallieerden. Daar is ten oosten van Ieper (de juiste afstand is 4 km) het dorp Hooge nu in het bezit van de Duitsers gekomen.

Op twee belangrijke punten van het westelijke front, bij Ieper en bij Verdun, beuken de Duitsers dus met alle geweld. Of dit echter tot een doorbraak kan leiden, is een andere vraag. Wij hebben in deze oorlog reeds zovele grote plannen aan weerskanten tenslotte op niets zien uitlopen. En de gebeurtenissen op andere fronten doen telkens weer hun invloed gelden op de voortgang van ondernomen krijgsverrichtingen. Zo zou het kunnen gebeuren, dat de Duitsers weer een gedeelte van hun thans in het westen ingezette artillerie en infanterie naar het oosten moesten overbrengen om de

Oostenrijkers verlichting te verschaffen, hetzij door Hindenburg tot een krachtige aanval tegen de Russen in het noorden in staat te stellen, hetzij door rechtstreekse hulpverlening.

9 juni 1916

Parijs, 8 juni.

Aan het Engelse Front artilleriegevecht ten oosten van Ieper. De Duitsers hebben het voordeel, de dag tevoren door hen in de voorste Engelse loopgraaflijn behaald, niet kunnen uitbreiden door voorbij de steenhopen van het dorp Hooge vooruit te komen.

Londen, 8 juni. Over de aanvallen der Duitsers op Hooge zijn nu de volgende bijzonderheden bekend. Enkele dagen voor de aanval legde de vijand grote bedrijvigheid aan de dag; hij werkte zich vooruit naar het centrum der Engelse linie bij Hooge, maar er was geen merkbare toeneming van het geschutvuur, dat op dit frontstuk altijd hevig is.

De tweede juni om 9 uur 's ochtends begon de vijand een felle beschieting, die later op de dag nog toenam. Hooge werd zwaar beschoten en ook het terrein er achter. Om een uur 's middags deden de Duitsers een infanterieaanval, en om half drie waren zij in het bezit van de Engelse loopgraven in het centrum der frontlinie, over een afstand van ongeveer een mijl.

De gevechten duurden de gehele middag voort en de Engelse troepen trokken terug naar een stelling, 1000 meter achter hun oorspronkelijke linie. De Duitsers vielen ook tweemaal aan ten zuiden van Hooge, doch werden telkenmale teruggedreven. Tegenaanvallen werden voorbereid om 's nachts door Canadese

troepen te worden gedaan, ten einde het verloren terrein te hernemen.

Deze aanvallen zijn intussen vertraagd tengevolge van een nieuw Duits offensief, iets ten zuiden van de oorspronkelijke aanvalslinie. De Canadese tegenaanvallen aan de rechtervleugel ondernomen in de avond van 3 juni, tussen 7 en 10 uur, vorderden goed, doch toen de aanvallers op hun beurt aan machinegeweevuur werden blootgesteld, waren zij niet bij machte veel van het veroverde terrein te behouden. De aanval in het centrum schoot snel op. Enkele mannen bereikten de oude Engelse frontlinie, doch zij waren niet in voldoende sterkte om zich te handhaven. Aan de linkervleugel werd ook het oude front bereikt, doch de aanvallers waren evenmin bij machte stand te houden. De Duitsers werden echter op verschillende plaatsen over een afstand van een kwart mijl teruggedreven en in het centrum werd veel terrein herwonnen, terwijl de Engelse linie versterkt werd.

Ten minste 4 bataljons, behorende tot 3 verschillende Duitse regimenten, hebben aan de oorspronkelijke aanval deelgenomen.

Zwagers van de Oostenrijkse troonopvolger aan het Belgische front.

Parijs, 8 juni. Onder de decoraties, door president Poincaré bij zijn jongste bezoek aan het Belgische front toegekend, dient te worden vermeld het oorlogskruis, dat werd uitgereikt aan de prinsen Sixte en Xavier Bourbon-Parma, onderluitenanten der artillerie. De prinsen zijn broers van aartshertogin Zita, gemalin van de aartshertog-troonopvolger van Oostenrijk. Van het begin van de oorlog af vochten zij dapper mee in de voorste linies van het Belgische leger.

Naar aanleiding van de berichten over een nieuwe beschieting der Belgische kust seint onze correspondent te Oostburg:

Wel wordt er hevig op het westelijk front geschoten uit de richting van Ieper en de IJzer, maar hier is niets bekend van een bombardement op de Belgische kust.

Londen, 8 juni. Officieel: De toestand te Hooge is niet veranderd. Vandaag geen infanteriegevechten.

10 juni 1916

De schermutseling aan de Belgische kust.

Londen, 9 juni. Officieel. Gisterochtend is een Engelse patrouille, bestaande uit monitors en torpedojagers buiten Zeebrugge in gevecht geweest met vijandelijke torpedojagers, die, nadat er op hen gevuld was, naar hun haven terugkeerden. Aan onze zijde geen verliezen en geen schade.

11 juni 1916

Parijs, 10 juni. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse en Belgische front het gewone artilleriegevecht.

Bij de aanvallen van 2 en 6 juni op Ieper hebben de Duitsers ongeveer 6 regimenten in het vuur gebracht, waaronder 3 regimenten van de 117e divisie, die te Kamerijk in reserve werd gehouden. Ondanks al hun inspanningen hebben de Duitsers, tengevolge van een verwoede tegenaanval der Canadezen, op 2 juni ten oosten van Zillebeke slechts 400 meter terrein gewonnen. Op 6 juni trachtten zij hun aanvallen uit te breiden tot benoorden de weg Ieper-Menen. Zij schoten toen niet meer dan 100 meter op in het dorp Hooge. Overal elders werden zij afgeslagen. De Duitsers geven in hun telegrammen op overdreven wijze op van een strijd, die hun

hoegenaamd geen militair voordeel heeft opgeleverd en hen genoopt heeft gebruik te maken van troepen van de reserve.

12 juni 1916

Londen, 11 juni. Brits stafbericht: Zware artilleriebeschietingen van de streek rond Ieper, doch geen infanteriegevechten.

Ondermijningswerk bij de Hohenzollernschans, waardoor de vijandelijke loopgraven zijn gehavend.

13 juni 1916

Londen, 11 juni. Officieel: De vooruitspringende stelling om Ieper heen is nog altijd het middelpunt van bedrijvigheid. De vijand heeft het zuidelijke gedeelte bij hoogte 60 en ook de stad Ieper en de loopgraven ten noorden van de weg naar Menen zwaar gebombardeerd. Geen verrichtingen van de infanterie, behalve een mislukte poging van de Duitsers om een van onze versperringsposten te bestormen. Elders mijngevechten.

De verrichtingen in de lucht zijn door onweders belemmerd. Er is een Fokkervliegtuig neergeschoten.

Londen, 12 juni. Officiële mededeling. Vandaag geen bedrijvigheid van de infanterie. De krijgsv verrichtingen hebben zich beperkt tot de artillerie en mijnontploffingen. Zware wederzijdse beschieting tussen heuvel 60 en Hooge.

Berlijn, 13 juni. Officieel: Tegen een deel van onze stellingen op de hoogte ten zuidoosten van Ieper zijn sedert vandaag plaatselijke aanvallen van de Engelsen aan de gang.

14 juni 1916

Parijs, 13 juni. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse en Belgische front talrijke beschietingen.

Het wekelijks Belgisch communiqué omtrent de krijgsverrichtingen luidt:

Gedurende de afgelopen week, van 3 tot 9 juni, zijn de artilleriegevechten op verschillende punten van het Belgische front vrij hevig geweest.

Infanteriegevechten hebben niet plaats gehad.

In de sector ten zuidwesten van Nieuwpoort zijn de wederzijdse artilleriegevechten levendiger geworden. De Belgische artillerie heeft in deze streek de Duitse stellingen op de IJzeroevers onder vuur genomen.

Om Diksmuide zijn de gevechten minder levendig geworden.

Bij Steenstrate gevechten met bommen. De artillerie is in deze streek zeer bedrijvig geweest.

Londen, 13 juni. Officieel: De Canadezen hebben gisterenochtend met een aanval hun gehele doel bereikt, namelijk de inneming van onze oude stelling ten zuidoosten van Zillebeke over een front van 1350 meter. Zij brachten de vijand zware verliezen toe en namen 176 gevangenen. De Canadezen werden daarna verscheidene uren zwaar gebombardeerd, maar konden het gewonnen terrein behouden, dat in staat van tegenweer wordt gebracht.

Zware vijandelijke bombardementen hielden de hele dag aan. Onze artillerie antwoordde krachtig en verijdelde pogingen van de vijandelijke infanterie om tegenaanvallen te doen.

Gisterennacht hebben wij twee geslaagde overrompelingen tegen de vijandelijke schansen in het gebied van Ieper uitgevoerd.

Berlijn, 14 juni. Officieel: Op de hoogte ten zuidoosten van Zillebeke is een gedeelte van de nieuwe stellingen in de loop van het gevecht van gisteren verloren gegaan.

15 juni 1916

Parijs, 14 juni, 's middags. Officieel. Aan het Engels-Belgische front hebben de Canadese troepen door een geslaagde aanval ten zuidoosten van Zillebeke de vroegere Engelse stellingen ten volle heroverd. Drie Duitse officieren en 123 soldaten zijn gevangen genomen.

Londen, 14 juni. Officieel: Geen infanteriegevechten. Echter heeft de vijand de door ons gisteren ten oosten van Ieper ingenomen stelling zwaar beschoten. Er zijn nog meer Duitse gevangenen gemaakt, waardoor het totaal op 161 is gebracht.

Vandaar zware wederzijdse beschieting en mijngevechten op andere punten.

16 juni 1916

Parijs, 15 juni. Middagcommuniqué: Aan het Engelse en Belgische front geen infanteriestrijd. De stellingen ten oosten van Ieper, door de Engelsen hernomen, worden hevig beschoten.

Londen, 15 juni. Officieel: Aan het grootste deel van het front rust.

Bij Zillebeke, waar over en weer granaten zijn geworpen bij het door ons veroverde terrein, is de toestand onveranderd gebleven.

Londen, 15 juni. Officieel: Aan het grootste deel van het front rust.

Bij Zillebeke, waar over en weer handgranaten zijn geworpen bij het door ons veroverde terrein, is de toestand onveranderd gebleven.

17 juni 1916

Parijs, 16 juni. Middagcommuniqué: Aan het Engelse en Belgische front geen enkel infanteriegevecht.

Londen, 16 juni. Officieel: Onze loopgraven ten oosten van Zillebeke zijn vanmiddag korte tijd fel beschoten.